

Aldous Huxley, *Eyeless in Gaza*

Copyright © 1936, 1964 by Aldous Huxley
All rights reserved

© 2009, 2015 by Editura POLIROM, pentru traducerea
în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvîrșite fară permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încalcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Foto copertă: © Ralph Barton (1891-1931), 8.15 p.m., 1916/
Biblioteca Congresului SUA

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A,
sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

HUXLEY, ALDOUS

Orb prin Gaza / Aldous Huxley; trad. din lb. engl. și note
de Irina Eliade. – Iași: Polirom, 2015

ISBN print: 978-973-46-5576-2
ISBN eBook: 978-973-46-5802-2
ISBN PDF: 978-973-46-5803-9

I. Eliade, Irina (trad.)

821.111-31=135.1

Printed in ROMANIA

ALDOUS
HUXLEY

Orb prin Gaza

Traducere din limba engleză
și note de Irina Eliade

POLIROM
2015

— Una din creaturile de care vorbeai a venit și s-a așezat la masa mea, continuă Staithes. Am dansat cu ea. Credeai că e o femeie.

— E absolut imposibil să-ți dai seama, tipă Beppo surescitat ca și cum ar fi fost vorba de un fapt meritoriu la care ar fi avut și el o contribuție.

— Cînd s-a terminat dansul, s-a fardat și am băut un pahar de bere. Pe urmă mi-a arătat niște fotografii obscene. Cunoașteți genul, cam prea anatomică și ca atare respingătoare. Îți pieră orice chef doar cînd le vezi. Poate că din cauza asta conversația a început să lîncezească. Mă rog, momentele de tăcere penibilă au început să se înmulțească. Nimenei nu mai știa ce să spună. Calm plat. Cu mîinile lui subțiri și nervoase schiță o mișcare orizontală ca și cum le-ar fi plimbat pe o suprafață netedă. Calm absolut plat. Deodată, creaatura a făcut ceva uluitor. Probabil că era un număr din repertoriul obișnuit, dar fiindcă nu mai văzusem aşa ceva, am rămas cu gura căscată. Vrei să-ți arăt ceva? m-a întrebat. Am spus că da și atunci a început să scotocească pe sub bluză. Uită-te! mi-a spus într-un sfîrșit. Și m-am uitat. Îmi zîmbea triumfător, ca cineva care a tras asul de atu, mai bine zis care a tras doi ași de atu, căci ceea ce azvîrlise pe masă nu era un singur obiect, ci o pereche. Doi splendizi săni artificiali confecționați dintr-un burete roz de cauciuc.

— Revoltător, exclamă doamna Amberley. Anthony rîdea și pe figura rotoselie a lui Beppo se așternuse o expresie de profundă durere. Revoltător.

— Desigur, dar extrem de satisfăcător, spuse Staithes, accentuînd cuvintele. Fața î se contorsionă în acea strîmbătură de durere care era, în cazul său, echivalentă cu un surîs. Ce satisfacție să vezi că lucrurile se întîmplă aşa cum ar trebui de fapt să se întîmple, artistic, simbolic. Doi săni de cauciuc între două halbe de bere, aşa ar trebui să fie înfătișat viciul. Și cînd mi-a fost dat să văd cu ochii mei această imagine, am avut impresia că ceva s-a așezat la locul lui, cu o mișcare peremptorie, admirabilă. Da, admirabilă. Admirabil de revoltător.

— Totuși, atacă din nou Beppo, trebuie să recunoști că săt multe de spus în favoarea unui oraș unde asemenea lucruri pot avea loc. Și pe deasupra în mod public — în să atrag atenția că se petrec în mod public. Guvernul din Germania este cel mai tolerant guvern din lume. Trebuie să recunoști.

— Recunosc, cum să nu. Tolerează pe oricine. Și nu numai fete îmbrăcate în cămăși cu piepti scrobiți și băieți cu sini de cauciuc, ci și monarhiști, fasciști, iuncheri și de alde Krupp. Sunt bucuros să adaug că tolerează și comuniști, într-un cuvînt pe toti dușmanii, de toate categoriile.

— Asta mi se pare foarte lăudabil, spuse doamna Amberley.

— Într-adevăr, e foarte lăudabil, pînă ce sosește momentul cînd dușmanii se ridică și-l distrug. Sper că cei care se vor ridica primii vor fi comuniști.

— Dat fiind că săt tolerați, de ce oare ar dori dușmanii să distrugă un asemenea guvern?

— De ce nu? Ei nu cred în toleranță. Și pe bună dreptate, adăugă Staithes.

— Vorbești ca un barbar, strigă Beppo.

— Așa cum se cuvine cuiva care trăiește într-o epocă de tenebre. Voi toți nu sănăteți decît niște supraviețuitori de pe vremea Antoninilor. Îl privi pe rînd, cu față contorsionată de un zîmbet, și clătină din cap. Vă închipuiți că trăiți în lumea descrisă de Gibbon în primul volum. În vreme ce nol am ajuns la tomul trei.

— Vrei să spui că... Doamna Amberley se opri brusc. Ei, comedie! A sosit Gerry!

Cînd auzi numele lui Gerry Watchett și cînd îl și văzu dansînd cu Helen în salonul din fund, Anthony își scoase portofelul și se uită repede că să vadă cîte parale are asupra lui. Slavă Domnului! Numai două lire! își spuse răsuflînd ușurat. Cu o lună în urmă, Gerry îl prinsese cu zece lire în buzunar, și după ce îi povestise o întîmplare lacrimogenă cu totul neverosimilă, îl luase cu împrumut toți banii. Desigur că n-ar fi trebuit să credă o iota și fără îndoială că ar fi trebuit să-l refuze. Zece lire era o

sumă pe care nu-și putea îngădui s-o azvîrle. Toate acestea și le spusese, dar nu avusese tăria să-l refuze net. Fusese nevoie să facă economii două săptămâni încheiate pentru a-și echilibra bugetul. Era dezagreabil să faci economii, dar era și mai dezagreabil să refuzi și să continui să spui „nu” sub avalanșa de presiuni și de reproșuri ale lui Gerry. Anthony era întotdeauna dispus să renunțe la drepturile lui pentru a nu-și periclită confortul. Lumea îl considera dezinteresat și ar fi vrut și el, se străduia chiar, să împărtășească această părere. Dar, din cînd în cînd, motivul real al acestei atitudini răzbătea în sfera conștientului. Cînd i se întimpla să-ștă dea seama, se accepta pe sine cu oarecare umor. Ridea și acum. Numai două lire, își spuse din nou. Din fericire pot să-mi permit acest lux...

Firul gîndurilor îi fu curmat de Beppo, care îl bătu ușor pe umăr. Din spatele sofalei unde stătea Mary, își tot schimonosea față să-i atragă atenția. Întoarse capul și observă că Mary continua să-i privească fix și încruntind din sprîncene pe musafirii care intrau în salon.

— Mi-a spus că nu va veni astă-seară, grăi, ca și cum s-ar fi aflat singură. Apoi strigă: „Gerry” (căci în odaie nu te puteai auzi din cauza patefonului), cu o voce pitigăiată, care își pierduse dintr-odată tot farmecul, o voce care îi evocă dureros lui Anthony acele oribile scene în cursul cărora, cu mult timp înainte, îi dăduse și el replica. Deci aşa stăteau lucrurile, își zise, și-i păru rău de biata Mary.

Gerry Watchett se întoarse și, luîndu-și aerul unui om care a înțeles că celălalt glumește și-i dispus să intre în joc, îi zîmbi și chiar îi făcu ușor cu ochiul lui Mary, înainte de a se apleca din nou spre partenera lui și de a continua să-i vorbească.

Sîngherul său în obrajii doamnei Amberley. Cum de îndrăznea să-i rîdă în față. Ce tupeu nemaipomenit! Nemaipomenit și în același timp extrem de caracteristic pentru Gerry! Cine altul putea să-ștă permită să sosească pe nepusă masă, să aterizeze în mijlocul salonului și să danseze cu altă femeie, fără să-i

pese de nimeni și de nimic, ca și cum ar fi fost cel mai normal lucru din lume! Ce e drept, de data aceasta femeia era Helen, dar dansa cu ea numai fiindcă nu găsise altă parteneră care să fie mai primejdioasă. Ce bestie! își spuse în timp ce-l urmărea cu privirea. Apoi, făcind o vădită sforțare, îl slăbi din ochi și încercă să se intereseze de ceea ce se petreceea în jurul ei.

— ...o țară ca asta, spunea Mark Staithes, o țară unde un sfert din numărul locuitorilor sunt burghezi în adevăratul sens al cuvântului și alt sfert aspiră din toate puterile să devină burghezi.

— Exagerezi, spuse Anthony.

— Defel. Cite voturi obține la alegere partidul laburist? O treime. Hai să zicem, vorbind optimist, că într-o zi va obține jumătate. Restul sunt burghezi. Fie prin însăși natura lor de oameni interesati sau fricoși, fie printr-o a doua natură, dobândită datorită snobismului sau imaginației. E o copilărie să-ți închipui că poți obține ceea ce vrei prin metode constituționale.

— Și dacă s-ar folosi unele metode neconstituționale?

— Ar exista oarecari șanse.

— Nu prea mari, spuse Anthony, ținând mai ales seama de noile arme.

— Da, știu, spuse Mark Staithes. Știu. Dacă ar face uz de puterea pe care o posedă, clasa de mijloc ar avea evident sortii de izbîndă. Probabil că ar învinge, chiar fără tancuri și fără aeroplane, numai prin faptul că membrii acestei clase sunt, virtual, soldați mai buni decât proletarii.

— Mai buni? întrebă Beppo cu o nuanță de reproș, gîndindu-se la amicii săi recrutați din regimentul de gardă. Da, din cauza educației pe care o primesc. Copiii din burghezie petrec un număr mare de ani, între zece și șaisprezece, în școli. În majoritatea cazurilor în internate, ceea ce înseamnă un fel de regim de cazarmă, cu instrucția respectivă, în timp ce copiii de muncitori trăiesc acasă și nu se duc la școală, decât cel mult șase, șapte ani ca externi. Față

de șaisprezece ani de ascultare și de *esprit de corps*. Nu-i de mirare că se spune că bătălia de la Waterloo a fost ciștințată pe terenul de sport de la Eton. Dacă burghezia ar utiliza jumătate din resursele pe care le are – și dacă le-ar utiliza fără cruce – atunci ar ciștiga partida.

— Crezi că nu le va utiliza?

Mark dădu din umeri.

— Cert este că republicanii din Germania nu par a fi dispuși să se folosească de ele. Gîndește-te la ceea ce s-a întîmplat acolo în timpul grevei generale. Pînă și cei mai mulți din marii industriași s-au declarat gata să facă unele compromisuri.

— Pentru că nu poți deveni un mare industriaș dacă n-ai învățat să faci compromisuri, interveni Anthony. Credința nu e de nici un folos cînd se încheie o afacere, trebuie să știi să te tocmești.

— Oricum ar sta lucrurile, continuă Mark, nu se poate nega faptul că nu au fost utilizate resursele disponibile. Ca atare, ești îndreptățit să speri că o eventuală revoluție ar putea reuși. Cu condiția să fie efectuată rapid. Nu începe vorbă că dacă și-ar da seama că se află în primejdie, burghezii nu și-ar mai face scrupule. Dar s-ar putea întîmpla să ezite suficient de mult timp, pentru ca revoluția să devină posibilă. Pînă și cîteva ceasuri ar fi de ajuns. Da, în ciuda tancurilor, există unele șanse. Dar trebuie să fi pregătit pentru a-ți asuma unele riscuri. Nu ca imbecilii din comitetul Trade-Union-ului, fără a mai vorbi de trade-unioniști sau unii membri ai altor organizații. S-au dovedit a fi tot atât de scrupuloși ca burghezii. Un reziduu de creștinism, și mă refer în special la doctrina evanghelică. Nu-ți poți închipui cîte imnuri religioase s-au mai cîntat și cîte predici s-au mai ținut în timpul grevei generale. Să-ți stea mintea în loc, nu altceva. Dar e bine să-ți dai seama unde se află racila. Poate că generația de miine... Clătină ușor din cap... Dar nu am încredere nici în ei. E posibil ca biserică evanghelică să decadă, dar în locul ei răsar, ca ciupercile, în regiunile industriale, tot felul de secte religioase.

Cînd trecu din nou prin față ei, Gerry o strigă, dar Mary Amberley ținu să-i arate că nu a luat act de salutul lui. Cu o expresie glacială, întoarse capul, arătîndu-se cu totul absorbită de ceea ce spunea Anthony în acel moment.

— Ce neroadă, iși spuse Gerry aruncîndu-și ochii pe față doamnei Amberley, pe care o putea vedea numai din profil. Ce-ai spune să mai punem o dată discul? o întrebă pe partenera lui.

Helen încuvîntă, vorbind ca în transă.

Muzica sferelor, o viziune divină... De ce raiul să fie perceput în exclusivitate prin simțul auzului sau al văzului? Și prin mișcarea mușchilor poti pătrunde în al nouălea cer. Paradisul nu constă numai din iluminătie și armonie, este și dans.

— O clipă, spuse Gerry cînd ajunseră în dreptul gramofonului.

În timp ce Gerry învîrtea de manivelă, Helen rămase lîngă el, nemîscată, lăsîndu-și brațele să atîrne mol de-a lungul corpului. Ținea ochii închiși pentru a se fereca undeva înăuntrul ei, departe de lumea din jur, în afara existenței. În vidul calm, aflat între cele două paradisuri alcătuite din mișcări ritmice, existența nu avea nici un rost.

Muzica se opri o clipă; reîncepu iarăși în mijlocul unei frînturi de melodie. Deși stătea cu ochii închiși, Helen iși clădea seama că Gerry făcuse un pas spre ea, că se aplecase asupra ei, că se afla foarte aproape, că o cuprinse în brațe.

— Cu Dumnezeu înainte, ostași! strigă. Și luncără încă o dată, luăți de valurile muzicii, în raiul creat de mișcările armonioase ale mușchilor.

Se lăsase un moment de tăcere. Hotărîtă să nu-i dea bestiei de Gerry nici un fel de atenție, Mary Amberley se întoarce spre Staithes.

— Ce se mai aude cu parfumurile dumitale? îl întrebă voind să dea impresia că subiectul o interesa, amuzînd-o în același timp.

— E o afacere înfloritoare, răspunse Mark. Sînt nevoie să comand trei noi alambicuri și să angajez